

тації, однак наголошують на важливості чітких критеріїв оцінювання та своєчасного надання конструктивного зворотного зв'язку. Зроблені висновки вказують на необхідність подальшого вдосконалення якості викладання, покращення матеріально-технічного забезпечення та адаптації змісту освітніх програм відповідно до потреб і побажань здобувачів освіти.

Низький рівень викладання негативно позначається на сприйнятті здобувачів освіти освітнього процесу, що, у свою чергу, знижує загальний рівень їх задоволеності навчанням. Серед основних чинників, які спричиняють таку ситуацію, можна виділити недостатню професійну підготовку викладачів, застосування застарілих або малоефективних методів навчання, а також ігнорування індивідуальних особливостей і потреб здобувачів освіти. Такі недоліки здатні зумовити зниження мотивації до навчання, погіршення академічних результатів і формування емоційного вигорання або байдужості до освітнього процесу. Натомість якісне викладання відіграє ключову роль у формуванні позитивного ставлення до навчання, сприяє зростанню інтересу до спеціальних дисциплін і підтримує внутрішню мотивацію здобувачів освіти до пізнання та саморозвитку.

Зацікавленість викладача у результатах навчання, створення комфортного психологічного клімату в аудиторії та орієнтація на підтримку активної взаємодії сприяють підвищенню рівня задоволеності здобувачів освіти. У зв'язку з цим доцільно акцентувати увагу на безперервному вдосконаленні якості викладання, адаптації педагогічних підходів до потреб студентської аудиторії, а також розвитку механізмів конструктивного зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами освіти. Лише за умов активної взаємодії та відповідності навчального процесу очікуванням усіх учасників можливо створити сприятливе середовище для ефективного та результативного навчання.

Література

1. Горбатюк Р. М., Волкова Н. В., Кабак В. В. (2023). Формування здатності до особистісно-професійного саморозвитку в майбутніх здобувачів освіти. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.33>.

КРЯЧКО ВОЛОДИМИР

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЕКСПЛІКОВАНОГО ДОСВІДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ФРАНЦІЇ

На національному рівні прогнозування потреб у навичках здійснюється Міністерством праці, зайнятості та професійної інтеграції, головним чином через Директорат досліджень, навчання та координації статистики (Direction de l'animation de la recherche, des études et des statistiques, Dares), а також France Stratégie, автономною установою при Прем'єр-міністрі. Міністерство праці частково фінансує дослідження на галузевому та регіональному рівнях через контракти на перспективні дослідження.

У 2021 році France Stratégie та Dares спільно проводять прогнозування потреб у навичках та динаміки робочих місць, навчання та кваліфікацій, необхідних на ринку праці до 2030 року («Робочі місця та навички у 2030 році»). Завдяки своїй участі в мережі зайнятості та навичок (réseau emplois compétences, REC), яку керує France Stratégie, держава, соціальні партнери, регіони та обсерваторії професійних галузей спільно працюють над потребами в робочих місцях та прогнозуванням навичок.

France compétences сприяє визначенню та аналізу потреб у навичках у цих секторах, публікуючи та просуваючи роботу обсерваторій з питань професій та кваліфікацій, що керуються професійними галузями (observatoires prospectifs des métiers, et des qualifications, OPMQ, розділ 3.2.2); щороку вона встановлює перелік нових або швидкозмінних професій (métiers émergents ou en forte évolution).

Оператори з розвитку навичок підтримують прогнозування потреб на ринку праці, допомагаючи компаніям та професійним секторам будувати перспективне управління робочими місцями та навичками, допомагаючи професійним галузям у розробці кваліфікацій. Вони надають підтримку компаніям у плануванні навчання учнів та допомагають малим та середнім підприємствам визначити свої потреби у навичках та навчанні. Регіональні обсерваторії зайнятості та навчання забезпечують регіональні системи для аналізу та дослідження взаємозв'язку між зайнятістю, навчанням та вимогами до кваліфікації. Використовуючи дані, надані національними та регіональними зацікавленими сторонами у сфері професійної освіти та навчання, вони проводять дослідження та надають експертизу для прогнозування економічних змін та навичок у майбутньому. Вони зосереджуються на потребах у навчанні, тенденціях у сфері зайнятості; зв'язках між зайнятістю та навчанням; галузевих підходах, професійній мобільності та економічному розвитку.

Розробка кваліфікацій професійної освіти. У системі навчання протягом усього життя, яка охоплює як початкову освіту та підготовку, так і безперервну підготовку, здобуття професійної кваліфікації базується на сертифікації. Процес сертифікації стосується опису навичок, здібностей та знань, пов'язаних з кваліфікацією, які необхідні для здійснення професії, роботи чи професійної діяльності. Результатом сертифікації є документ, отриманий особою після встановленої процедури, що підтверджує ці професійні навички відповідно до заданих критеріїв.

У 2019 році було прийнято нову восьмирічну національну рамки професійних та фахових кваліфікацій (*cadre national des certifications professionnelles*); у лютому 2021 року вона була пов'язана з Європейською рамкою кваліфікацій (EQF) та самосертифікована відповідно до рамки кваліфікацій у Європейському просторі вищої освіти. Вона охоплює всі рівні та типи професійно-орієнтованих кваліфікацій, а також національний бакалаврат – загальний, технологічний та професійної освіти – що надає доступ до вищої освіти.

Ця структура спрямована на краще узгодження кваліфікацій, визнаних державою, з європейськими та міжнародними кваліфікаціями, і слугує основою для міністерств та органів, що видають кваліфікації, для розробки своїх кваліфікацій та сертифікатів. Структура підтримується двома реєстрами, якими керує *France compétences* у рамках свого мандату щодо координації національної політики щодо безперервного навчання та учнівства: національним реєстром професійних кваліфікацій (*repertoire national des certifications professionnelles*, RNCP), пов'язаного з певним рівнем, та спеціальним реєстром акредитацій та сертифікатів для кваліфікацій (*répertoire spécifique des certifications et des habilitations*, RS), що доповнює професію.

Критерії включення до реєстрів були переглянуті відповідно до нової національної рамки кваліфікацій та спрямовані на забезпечення прозорості, актуальності та видимості кваліфікацій, сприяння горизонтальному та вертикальному розвитку, а також створення еквівалентності між кваліфікаціями, що пропонуються в тому самому секторі та/або різними органами, що присуджують кваліфікації. Кваліфікації, включені до двох реєстрів, є дійсними на національному рівні.

RNCP перераховує кваліфікації, які дозволяють її власникам виконувати роботу або професію. Вони класифікуються за сферою діяльності та рівнем кваліфікації, визнаним державою та соціальними партнерами, і визначаються відповідно до конкретних стандартів (компетентності, професійних та оцінювальних). Однак навчальні організації не мають юридичного зобов'язання включати свої кваліфікації до RNCP; вони можуть видавати їх під власну відповідальність. Кваліфікації RNCP структуровані за одиницями/блоками компетенцій (*blocs de compétences*), що дозволяє створювати еквівалентності та зв'язки між ними. Блок – це мінімальний, однорідний та узгоджений набір компетенцій, що сприяє автономному здійсненню професійної діяльності, які можна накопичувати для отримання кваліфікації (це не часткова кваліфікація); його можна оцінити за допомогою VAE (*validation of acquired experience*, підтвердження набутого досвіду). В результаті підвищених вимог до реєстрації, вилучення застарілих кваліфікацій та реструктуризації кваліфікацій вищої освіти кількість активних кваліфікацій у RNCP зменшилася з 10 000 у попередній системі до приблизно 5 000.

Спеціальний реєстр акредитацій та сертифікатів для кваліфікацій (RS) включає кваліфікації, не пов'язані з рівнем кваліфікації, які засвідчують набуття компетенцій, що доповнюють професію, трансверсальні навички (софт скілс) (наприклад, сертифікат базових компетенцій «Cléa» або мовні сертифікати) та інші сертифікати, що випливають із юридичного обов'язку при виконанні професії (наприклад, сертифікат про здатність безпечного водіння). Кваліфікації RS не структуровані за блоками компетенцій, хоча закон дозволяє встановлювати відповідності, де це можливо, між сертифікатами RS та блоками компетенцій, включеними до кваліфікацій RNCP. Варто зазначити, що у 2021 році у спеціальному реєстрі було перелічено понад 2500 сертифікатів.

Професійні кваліфікації, сертифікати та ступені, створені міністерствами, реєструються в RNCP згідно із законом (*enregistrement de droit*) після отримання згоди міжвідомчих консультативних комітетів. Кваліфікації, видані іншими державними та приватними органами та професійні галузі, можуть бути зареєстровані на вимогу (*enregistrement sur demande*) в будь-якому з реєстрів після перевірки сертифікаційним комітетом, створеним у рамках Французької комісії з професійної сертифікації (*commission de la certification professionnelle*, CCP) та до складу якого входять представники різних міністерств, регіональних рад та соціальних партнерів.

Міністерства розробляють та створюють державні професійні кваліфікації, що видаються за згодою міжвідомчих консультативних комітетів (*commissions professionnelles consultatives*, CPCs). Кожен комітет розглядає всі професійні кваліфікації, видані різними органами, що видають кваліфікації, у сфері його відповідальності, та надає згоду на створення, оновлення (зі змінами або без них) або видалення кваліфікації відповідно до дворічної прогностичної програми, встановленої для всіх CPC. Залежно від відповідного міністерства, можуть проводитися консультації з іншими органами, такими як Вища рада освіти (*Conseil supérieur de l'éducation*, CSE) Міністерства освіти, молоді та спорту або Національна рада вищої освіти та досліджень (*Conseil national de l'enseignement supérieur et de la recherche*, CNESER) Міністерства вищої освіти, досліджень та інновацій. Міністерство освіти, молоді та спорту представлене в усіх комітетах; воно керує найбільшою кількістю процесів сертифікації. Зазвичай, створенню нової професійної кваліфікації, що присуджується міністерством, передують дослідження, в якому аналізуються економічні дані та галузеві тенденції для визначення майбутніх потреб у робочих місцях та навичках.

Система кваліфікацій вищої освіти відповідає Болонському процесу та системі кредитів ECTS. Вона регулюється оцінюванням та забезпеченням якості, що розглядаються як оцінка якості навчального змісту з точки зору цілей та завдань, рівня освіти, якості навчальних команд та перспектив працевлаштування студентів. Оцінювання проводиться вищою радою з оцінки досліджень та вищої освіти

(Haut Conseil de l'évaluation de la recherche et de l'enseignement supérieur, Hcéres) для навчальних програм, що надаються університетами та деякими школами; комітетом з інженерної кваліфікації (СТІ) для інженерних курсів та кваліфікацій; та національною комісією з оцінки програм та кваліфікацій у сфері менеджменту (CEFDG) для бізнес-шкіл та шкіл менеджменту (grandes écoles). Рішення про встановлення (нової) кваліфікації публікується в офіційному Journal of Higher Education and Research. Щодо інженерних кваліфікацій рішення приймається СТІ для приватних інженерних шкіл, а для державних інженерних шкіл надається повідомлення.

Розробка галузево-специфічних кваліфікацій. Професійні сектори можуть створювати власні кваліфікації через два основні органи: (а) спільні комітети з працевлаштування та професійної підготовки (Commission paritaire nationale de l'emploi et de la formation professionnelle, CPNEFP); (б) обсерваторії професій і кваліфікацій (observatoires prospectifs de métiers et des qualifications, OPMQ).

Спільні комітети з працевлаштування та професійної підготовки були створені роботодавцями та профспілками в рамках національних міжпрофесійних угод для підтримки перерозподілу працівників, чий робочі місця були звільнені; з часом їхня сфера діяльності розширилася до професійного навчання. Комітети визначають пріоритетні сфери в секторах, використовуючи кількісні та якісні дані про тенденції у сфері зайнятості, часто покладаючись на технічну роботу обсерваторій OPMQ, і виробляють рекомендації щодо потреб у працевлаштуванні та навчанні. Відділення можуть делегувати спільним комітетам з питань працевлаштування та професійної підготовки відповідальність за створення галузевих професійних сертифікатів (CQP), визнаних у галузі, а також міжгалузевих сертифікатів для перехресної або порівнянної професійної діяльності (CQPI), створених одним або кількома спільними комітетами з питань працевлаштування та професійної підготовки.

Обсерваторії з питань професій та кваліфікацій створюються в кожному промисловому секторі однією або кількома галузями, причому більшість (85%) працює в межах однієї галузі. Вони пропонують технічну підтримку компаніям у визначенні їхньої політики навчання та допомагають працівникам розвивати свої навички через індивідуальний професійний проект (projet professionnel). Вони також проводять тематичні та галузеві дослідження з питань, пов'язаних з управлінням робочими місцями та навичками в секторі в середньостроковій/короткостроковій перспективі (навчання, управління старінням, різноманітність та гендерна рівність, заміна навичок), а також статистичні бази даних з галузевої економіки, робочих місць та робочої сили. Більшість (80%) проводять аналіз робочих місць (étude métiers) в межах однієї або кількох галузей, зосереджуючись на їх актуальності для ринку праці, розвитку, якісній та кількісній оцінці, трудовій діяльності та пов'язаних з нею компетенціях, а також необхідному навчанні. Вони готують карти посад, описи посад (fiches métiers), професійні стандарти (référentiels métiers) та стандарти оцінювання (référentiels de certification).

Не існує фіксованої або обов'язкової методології для встановлення галузевих кваліфікацій. Методологічний посібник 2012 року, розроблений CPNEFP для розробки сертифікатів професійної кваліфікації/CQP, пропонує: 1) проведення дослідження потреби в новій кваліфікації; 2) перелік набору компетенцій та навичок (і, якщо можливо, відповідного змісту навчання), якими повинен володіти учень, щоб отримати професійний сертифікат для певного сектору; 3) розробку інструментів та процесів оцінювання; 4) визначення процесу впровадження відповідного навчання (включаючи стажування). Результати досліджень OPMQ використовуються як міжвідомчими консультативними комітетами, так і спільними комітетами з питань зайнятості та професійного навчання для визначення потреб у навчанні та галузевих вимог до навичок (Cedefop, 2022).

Література:

Cedefop (2022). Vocational education and training in France: short description. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <http://data.europa.eu/doi/10.2801/204196>

ЛЮЛЬКОВА ЮЛІЯ

Інститут професійної освіти НАПН України (м. Київ)

ДОСВІД ШВЕЙЦАРІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Адаптація національної системи професійної освіти до стандартів Європейського Союзу (далі-ЄС), зокрема в рамках Копенгагенського процесу, вимагає не просто формальних змін, а глибинної трансформації підходів до забезпечення її якості. Європейський простір професійної освіти і підготовки (далі-ПОП) функціонує на засадах прозорості кваліфікацій, мобільності та відповідності освітніх результатів вимогам ринку праці, що закріплено в таких інструментах, як Європейська рамка кваліфікацій (EQF) та Європейська рамка забезпечення якості ПОП (EQAVET). Зокрема EQF є спільним для країн Європи інструмент, який допомагає зробити кваліфікації (дипломи, сертифікати, свідоцтва) більш прозорими та